

Fortsættelse 49):

INKASSO PIKANTERIER

Ikke så sjældent var en damefrisørsalon beliggende i tilknytning til ejerindens privatbolig, og ved enkelte lejligheder skete det, at jeg enten kom før salonens åbningstid eller på frisørindens fridag, og derfor måtte jeg henvende mig ved døren ind til privaten. I et par situationer oplevede jeg da, at blive budt indenfor i entreen, sådan som det f.eks. skete engang, mens den kønne frisørinde, der var i morgenkåbe, sagde: "Vent et øjeblik, mens jeg henter pengene!", hvorefter hun forsvandt ind ad en dør til et tilstødende værelse.

Der gik nogle minutter inden damen, der vel har været omkring 30-35 år, vendte tilbage med pengene i hånden, men til min store overraskelse og befipelse, stod hendes morgenkåbe åben, så jeg kunne se hendes smukke, fyldige bryster, bare mave og den sorte missekate forned. Nu har jeg aldrig været blind for de kvinde-lige ynder, selvom det ikke vrimlede med nøgne damer i min barndom og ungdom, men jeg blev alligevel paf og vidste ikke rigtig, hvor jeg skulle gøre af mig selv eller hvordan jeg skulle forholde mig i en sådan situation. Jeg blev blussende rød og hjertet hamrede i mit bryst, og med største besvær koncentrerede jeg blikket om damens kønne og smilende ansigt, fordi min generthed og blufærdighed hindrede mig i at sænke øjnene og kigge på de herligheder, der her så åbenlyst blev præsenteret for mig, og som damen ikke i mindste måde søgte at skjule for mig.

"Værsgod, min lille ven!" sagde hun smilende og gav mig pengene for regningen, som jeg stod og fumlede med. Den havde jeg fået streng besked på aldrig at udlevere til kunden, førend pengene var indkasseret. Forfjamsket konstaterede jeg, at damen skulle have byttepenge tilbage, men da jeg rodede i tasken for at finde pengene, afbrød hun mig og sagde: "Nej, dem må du selv beholde!". Jeg takkede og vendte mig om mod entré-døren, som hun åbnede for mig, og idet jeg nærmest faldt ud ad døren, blev hun stående i døråbningen og lo over min kejtethed. Heller ikke da gjorde hun det mindste for at lukke morgenkåben, formentlig fordi der ikke var andre mennesker i trappeopgangen. Jeg skyndte mig ned ad de få trin, der var til gadedøren, og idet jeg åbnede denne, hørte jeg damen sige: "Kom igen en anden gang!". Jeg turde ikke vende mig om, for at få et sidste glimt af damens herligheder, men åbnede skyndsomst døren ud til det fri og gik rystende hen til cyklen, der stod parkeret op ad husmuren.

Først her åndede jeg efterhånden lettet op og gav mig til at tælle pengene, som jeg endnu havde i hånden, men disse stemte slet ikke med det beløb, der stod på regningen, for der var hele 10 kr. i overskud! For at sikre mig, at jeg ikke tog fejl, slog jeg op i den lille regnskabsbog, som jeg skulle føre ajour under mine

inkassature, og ganske rigtigt, det beløb, jeg lige havde fået af den kønne damefrisørinde, var ti kroner højere end det beløb, regningen lød på. Med let rystende hånd noterede jeg, at regningen var blevet betalt, og for en sikkerheds skyld talte jeg hele taskens pengebeholdning, for ikke at løbe den risiko, at jeg skulle have talt forkert første gang. Men det havde jeg ikke, og beroliget stak jeg derfor uden videre de ti kroner i min egen lomme.

Dengang forstod jeg ikke, at det sikkert var med vilje at den kønne frisørinde havde blottet sine yndigheder for lille endnu uskyldige mig. Den slags adfærd kaldes ekshibitionisme, og i dette tilfælde viste denne sig som en lyst eller trang til at blotte sig, men hvis jeg havde fortalt noget herom til voksne, kunne damen måske have risikeret en politisag, for strengt taget var det vistnok ikke tilladt at blotte sig for en person på min daværende alder af lige fyldt 14 år. Men selv syntes jeg ikke, at damen havde forulempet mig, men kun forurolet og bragt mig ud af fatning, så jeg holdt oplevelsen for mig selv indtil nu, hvor jeg har fortalt om episoden for aller-første gang på skrift.

Men sådanne oplevelser var selvfølgelig ikke hverdagskost på mine inkassature rundt om i byen, for her mødte jeg flest sure og gnavne kunder. Turene gik hovedsagelig til lokalområdet på Frederiksberg og til Vanløse og Emdrup. Det var et sted i Emdrup, at den ovenfor omtalte episode fandt sted, mere præcist på Lersø Parkallé, men huset med salonen er forlængst nedrevet til fordel for nogle nyopførte huse af mere tidssvarende udseende og indretning.

Efter endt tur vendte jeg i reglen temmelig træt tilbage til firmaet, hvor jeg skulle aflægge regnskab for de indkasserede penge og aflevere de eventuelt ubetalte regninger. Til det formål havde jeg fået rådighed over et lille pultlignende skrivebord, som jeg sad ved på en gammeldags kontorstol, der heldigvis kunne justeres i højden. Da jeg jo ikke var eller er særligt høj, måtte sædet sættes så højt op, at jeg ikke kunne nå gulvet med fødderne.

Eftersom mine inkassature i reglen foregik om formiddagen, skete det forholdsvis jævnligt, at jeg først kunne nå tilbage efter frokosttid, nogen gange omkring kl.13-14, og da hr. Vrisse forlangte, at jeg skulle aflægge regnskab inden jeg spiste frokost, fik jeg sjældent noget at spise før hen ved halv to til halvtretiden. Det ragede ham en papand, arbejdet kom i første række, og desuden fik jeg at vide, at jeg jo bare kunne have skyndt mig lidt mere på turen. Frokostpausen var under alle omstændigheder kun af en halv times varighed, og en eventuel overskridelse blev straks påtalt af hr. Vrisse. Personalet havde som omtalt også en kaffepause af et kvarters varighed omkring kl.15, og det hændte, at jeg endnu ikke var færdig med min frokost, når første "hold" kom ud i frokoststuen og satte sig ved bordet, for at drikke deres kaffe eller te og

spise det wienerbrød eller de kager, som kontordamen på egne og de andres vegne havde været henne og købe hos en nærliggende bager.

Det hændte også, at mens jeg sad alene i frokoststuen og spiste min medbragte madpakke med i reglen fire halve stykker rugbrød med fladt pålæg, at en af de andre 'menige' havde et ærinde ude på toilettet, som lå i tilslutning til frokoststuen. Bagefter vaskede vedkommende hænder ved køkkenvasken, og især kontordamen benyttede lejligheden til at nette håret foran et spejl, der var ophængt på væggen ved siden af døren ind til kontoret.

EN 'LIDELSESFÆLLE'

På den tid, hvor jeg var ansat som piccolo hos Husejernes Abonnement, var der en mørkhåret, brillantinefriseret kontorassistent, der fungerede som kasserer, og som også altid skulle studere sit udseende omhyggeligt foran spejlet og lade sin kam glide nærmest kælent gennem det glinsende glatte hår, der sad som støbt på hans hoved. Han syntes altid at være i godt humør og nynnede ofte og fremsagde forskellige replikker fra teaterstykker, som jeg dog ikke kendte på det tidspunkt. En dag dristede jeg mig til at komme med en bemærkning om, at det forekom mig lidt specielt, at han ofte fremsagde replikker, som om han øvede sig i en eller anden skuespilrolle. Han fortalte mig da, at han rigtignok også havde tænkt sig at blive skuespiller, og at han for tiden læste hos en kendt skuespiller ved navn Albert Luther (1888-1962). Sidstnævnte, der var uddannet på Det kgl. Teaters elevskole, havde sin scenedebut på dette teater i 1909, var også en meget benyttet filmskuespiller, idet han medvirkede i en lang række populære danske spillefilm fra 1936 til 1955. Indtil 1943 havde han medvirket i seks spillefilm. I sin lange skuespillerkarriere optrådte Albert Luther i perioder på andre københavnske teatre, nemlig Folketeatret og Dagmarteatret, men vendte altid tilbage til Det kgl. Teater, hvortil han atter var fast knyttet fra 1941 til sin død i 1962.

Det var altså en velrenommeret og velkendt skuespiller, som min "kollega", kontorassistenten, læste hos, og det lykkedes ham da også at blive skuespiller, men udover at han hed Poul Erik Christiansen, kender jeg ikke noget til hans skæbne og karriere, udover at han har medvirket i et par danske spillefilm, nemlig "Dukkestuen" (1950; udsendt 1953), instrueret af Henning Carlsen (f.1927), og "Utro" (1966), instrueret af Astrid Henning-Jensen (f.1914).

Blandt mine pligter på kontoret var bl.a., at jeg straks hver morgen, og helst før kl. 8, skulle tage de store kredit- og debet-bøger ud af de brandsikre stålskabe, hvori de var anbragt udenfor kontortiden. Om dagen skulle disse kassebøger stå på en hylde under kontorskranken, sådan at hr. Vrisse havde let adgang til dem. Der var så vidt jeg husker i alt seks store bøger, som hver målte omkring 50x70 cm, og som var cirka 12-15 cm tykke. Bøgerne var derfor hver for sig temmelig tunge, specielt for en lille spinkel undermåler som mig. Men ud af

skabene og på plads under skranken, kom de hver morgen og tilbage til deres brandsikre skabe om aftenen ved kontortidens ophør. At sætte kassebøgerne på plads hørte også til mine daglige pligter.

Det hændte engang, at jeg kort før lukketid begyndte at sætte kassebøgerne på plads i skabet i det tilstødende konferencekontor. På grund af deres størrelse og vægt, kunne jeg kun bære en kassebog ad gangen, men da to af bøgerne en for en var båret ind og anbragt i skabet, og jeg derefter var på vej ud i kontoret efter den næste kassebog og herunder igen passerede forbi hr. Vrisse, der som sædvanligt sad bøjet over sit skrivebordsarbejde, lød hans skarpe stemme: "Hvad er det, du laver?" - "Sætter kassebøgerne på plads!" svarede jeg. "De skal aldeles ikke sættes på plads, før jeg giver besked på det", vrissede han og tilføjede: "Sæt straks bøgerne ud igen!"

En sådan behandling havde jeg aldrig før prøvet, så jeg følte mig dybt ydmyget og vred, og med tilbageholdte tårer måtte jeg bide vreden i mig og gå den tunge gang ind til skabet og hente først den ene og så den anden kassebog ud igen og sætte dem på plads under skranken. Slukøret satte jeg mig derefter på min plads og afventede, hvornår det ville passe hans højrøvhed, Hr. Vrisse, at bøgerne skulle sættes tilbage i skabet for natten.

Minutterne sneglede sig af sted og for at få tiden til at gå med noget, gav jeg mig til at fumle med den lille regnskabsbog, som lå i min skuffe og som altid blev medbragt på inkassaturene. Men jeg var så forbitret, at jeg ikke kunne se teksten i bogen for tårerne i mine øjne. Det øvrige personale var for længst gået og det var blevet en halv time over lukketid, men Hr. Vrisse sad stadig bøjet over sine papirer og kradsede noget ned med sin pen, som han af og til dyppede i blækhuset. Han havde ganske vist en fin fyldepen, men den blev kun brugt til underskrifter på firmabreve og checks. For ikke at snavse hverken skjorteærmer, papirer og bøger til, havde han, som den eneste på kontoret i øvrigt, trukket lange sorte skåneærmer, der strakte sig fra håndleddene og op til albuerne, udover skjorteærmerne.

Det gjorde bestemt ikke min bitterhed og vrede mindre, da jeg konstaterede, at hr. Vrisse overhovedet ikke benyttede kassebøgerne imens jeg sad og ventede. Derfor forstod jeg, at der var tale om ren chikane mod mig fra hans side, når han ville have at bøgerne indtil videre skulle blive stående under skranken. Netop denne dag havde jeg håbet på at kunne få mulighed for at forlade kontoret nogenlunde præcist, og da det var en lørdag, ville det sige cirka kl. 14,15, idet det var normalt, at man først kunne forlade kontoret et kvarters tid efter lukketid. Men denne dag blev klokken næsten tre, før det behagede Hr. Vrisse at give tilladelse til, at kassebøgerne måtte sættes på plads i stålskabene.

Godt gal i hovedet og med tårer i øjnene begyndte jeg at bære bøgerne ind og anbringe dem på deres respektive pladser i skabet i bagkontoret. Men jeg havde kun nået at sætte 2-3 af bøgerne på plads, da hr. Vrisse nærmest hvædede: "Vær forsigtig med bøgerne, når du sætter dem ind!". Men langt om længe var hvervet overstået og jeg gik hen til min plads, tog min taske og forlod kontoret uden at sige et eneste ord. Og det kan da godt være, at jeg lukkede indgangsdøren lidt ekstra hårdt ved den lejlighed. Men der var heldigvis resten af lørdagen og hele den herlige lange søndag imellem, før jeg atter skulle lide den tort at lade mig hundse med af den visne og vrisne skrankepave.

Det er ingen overdrivelse, når jeg må konstatere, at der faktisk ikke var nogen forsonende momenter ved min - heldigvis skulle det vise sig - korte tid som piccolo hos Husejernes Abonnement. End ikke de i mine øjne ofte kønne eller i enkelte tilfælde ligefrem smukke damefrisører, som jeg ind imellem havde lejlighed til at beskue på mine hyppige inkassature rundt i byen og dens omegn, kunne formilde mit sind til fordel for jobbet. Men cykelturene var ganske vist tiltrækkende og følte i nogen grad som en midlertidig befrielse, fordi de medførte at jeg var borte fra det kedelige, gammeldags og i mere end en forstand indelukkede kontormiljø, og fra det i mine øjne udeltagende og ligeglade personale. Uden undtagelse var de alle så koncentreret om arbejdet og desuden så selvoptagne hver især, at de naturligvis ikke havde hverken tid eller lyst til at beskæftige sig med lille mig og mine problemer.

Det skal retfærdigvis siges, at den føromtalte vordende skuespiller, kontorassistenten, under en af sine små ture ud i frokoststuen, hvor jeg sad og spiste min frokost eller drak en sodavand, kom med en bemærkning om situationen, som han altså trods alt havde lagt mærke til. Mens han omhyggeligt studerede sit ansigt i spejlet og rettede på sit i forvejen ulasteligt siddende hår, sagde han f.eks.: "Dette her er jo slet ikke noget for dig!", og lidt efter tilføjede han: "Det er det heller ikke for mig!". Han fortalte derefter om sin forestående debut som skuespiller, men jeg husker desværre ikke længere, hvilket teater og i hvilket skuespil, det drejede sig om.

Men umiddelbart bidrog hans udtalelser til at trøste og styrke min selvtillid, og jeg dristede mig derfor til at fortælle ham, at jeg selv havde tænkt mig at blive tegnefilmstegner. "Nå!" sagde han med et uinteresseret tonefald, "det bliver nok svært at komme til det!". Efter en kort pause tilføjede han: "Jeg kender ingen, der laver den slags!" Det stødte mig lidt, at han sagde "den slags" om noget, som jeg selv opfattede med glødende interesse og stor ærbødighed. Med næsen i sky og en overlegen mine, som demonstrerede, at her kom der en mand af betydning, skridtede den vordende skuespiller ud af frokoststuen og gik ind på kontoret igen.

OH, HERLIGE FRITID!

Weekenderne tilbragte jeg gerne på mit værelse med at drømme, tegne eller læse. Dengang havde jeg dog kun et par enkelte bøger, en dansk sangbog med bl.a. B.S.Ingemanns morgen- og aftensange, som jeg holdt meget af, og en bog med et udvalg af H.C.Andersens Eventyr og Historier, illustreret af Louis Moe (1857-1945), hvis herlige og fine tegninger, jeg allerede dengang holdt meget af. Men når jeg selv tegnede, var det gerne figurer a la Disney, som jeg fantaserede om skulle bruges i min kommende tegnefilmproduktion. Det var således allerede en drøm hos mig dengang, at lave tegnefilm over Andersen-eventyr som f.eks. "Tommelise", "Den grimme Ælling" og "Kejserens nye Klæder".

Men når jeg ikke var travlt optaget af de ovenfor nævnte interesser og beskæftigelser, tilbragte jeg gerne en del af weekenden med at være sammen med enten den ene eller begge mine to tidligere nævnte kammerater, Jørgen og Jørn. Vi gik som regel i biografen lørdag eller søndag aften til 7-forestillingen, eller søndag eftermiddag kl.16, hvor flere biografer havde tilbud om eventyrfilm eller tegnefilmshows.

Vores foretrukne biografer var dem, der lå i passende og ikke for lang afstand fra vores respektive domicils i henholdsvis Jægersborggade for mit vedkommende og Kronborggade for mine to kammeraters vedkommende. Disse biografer var "Colossen" (Colosseum) på Jagtvej, "Fasanen" (Fasan Bio) på Ndr. Fasanvej, "Nora Bio" på Nørrebro-gade, "Roxy" på Godthåbsvej, "Standard" på Falkoner Allé, "Regina" på H.C.Ørstedsvej, og "Odeon" på Fælledvej. I en eller et par af disse biografer kom vi som regel vekselvis en gang om ugen, fortrinsvis i weekenden.

Lidt sjældnere kom vi i "Ry Kino" i Ryesgade, og i "Bispen" (Bispebjerg Bio) på Frederiksborgvej, og "Porten" (Nørreport Bio) på Nørrevoldgade, fordi vi syntes, der var for langt at gå. Det var nemlig ikke almindeligt, at vi spenderede penge på sporvognsbilletter, vi ville hellere købe slik eller is for pengene.

Derimod kom vi praktisk talt aldrig i "Nørrebro Biograf" på Nørrebrogade, og en af hovedgrundene hertil var, at denne biograf ofte spillede danske folkekomediefilm eller udenlandske kærlighedsfilm, som ingen af os havde lyst til at se. Vi ville meget hellere se de langt mere spændende eller sjove amerikanske film, der i reglen gik i de andre biografer. Det hændte dog også, at der blev vist danske film i disse biografer, men det var trods alt sjældnere. Tyske film brød ingen af os sig om at se, primært fordi Danmark var besat af tyskerne og sekundært, fordi filmene forekom os uinteressante og dårlige.

Det var dog langt fra altid, at vi tre kammerater fulgtes ad i biografen. Lige så ofte - eller i perioder oftere - gik vi hver for sig eller kun to af os sammen. Det beroede dels på, om vi alle tre havde tid eller om der var uenighed om, hvilken film vi skulle se. Hverken Jørgen eller Jørn var specielt film- og tegnefilmsinteresserede, og jeg erindrer ikke, at nogen af dem nogensinde var med til det årlige Jule-Show i Metropol. Der gik jeg i reglen alene, for se tegnefilm, det skulle jeg, som den store tegnefilm- og Disney-fan jeg var.

DE YDRE BEGIVENHEDER

Selv om det egentlig ikke interesserede mig særlig meget, hvad der foregik rundt omkring mig i form af samfundsmæssige begivenheder, så læste jeg dog lejlighedsvis avisen og hørte især radioavisen. Det, der særligt trængte sig på opmærksomheden, var naturligvis ikke mindst krigsbegivenhederne, som vi herhjemme mest mærkede noget til i forbindelsen med det stigende antal sabotageaktioner, arrestationer og domfældelser af de pågrebne sabotører, og det gøs selvfølgelig i os, når vi hørte om de afsagte dødsdomme.

Men ellers var det hverdagens større eller mindre problemer, der trængte sig på hos de fleste. Til problemerne hørte især rationeringerne og den stadigt stigende vareknaphed. For mor var det problemer med at få husholdningspengene til at slå til, for far at tjene pengene og i øvrigt, at hans cykel altid var klar til at køre på, dels når han hver eneste dag ugens 6 arbejdsdage skulle cykle den forholdsvis lange tur fra Jægersborggade og ind til Københavns Havn, i håbet om, at der også ville være arbejde for ham at få den dag. Hvis ikke, måtte han i stedet hen på arbejdsløshedskontoret, for at få et stempel og en mindre sum dagpenge udbetalt, som han vidste ikke ville kunne strække til de daglige fornødenheder derhjemme, heller ikke, selvom mor tjente en ekstraskilling gennem sit arbejde ved symaskinen.

Et helt særligt problem var det for far, hvis hans cykel en dag var punkteret, for det var vanskeligt at skaffe sig lappegrejer og endnu vanskeligere – og dyrt - at købe ny slange og nyt dæk. Men tingene blev jo slidt af den daglige brug, så efter at slange så vel som dæk efterhånden var blevet lappet så meget, at man kunne tale om lap på lap, måtte begge dele jo nødvendigvis skiftes ud på et tidspunkt. Det betød for fars vedkommende, at han måtte undvære tobak og cigaretter i et stykke tid, indtil ekstraudgiften til lappegrej eller dæk og slange var udlignet. Heldigvis var far sådan indstillet, at han ikke brokkede sig over en mangelsituation, for han var efterhånden blevet så vant til at måtte undvære både det ene og det andet i dagligdagen, at det i hvert fald ikke slog ham ud rent psykisk eller humørmæssigt.

For resten blev fabrikationen af cigarer, cerutter og shagtobak fra denne sommer 1943 iblandet dansk fremstillet tobak. Fra sommeren 1944 blev også cigaretter iblandet dansk tobak, og fra de første måneder af 1945, befrielsesåret, bestod cigaretterne udelukkende af dansk tobak. Der fandtes dog indsmuglede amerikanske cigaretter, som solgtes på den sorte børs, men til enorme overpriser, og med risiko for konfiskation og bøde eller i værste fald fængselsstraf både for sælger og køber. Der var dog folk, som trodsede risiciene. Blandt de sidstnævnte var min kære onkel Thorkild, som ikke sådan lod sig noget byde fra myndighederne. Så vidt jeg husker og ved blev han vistnok aldrig pågrebet i noget ulovligt, og hvis han er blevet det, har han med garanti kunnet snakke og charme sig uden om anklagen.

For øvrigt var der sket det, at kongens rekreation efter rideuheldet den 19. oktober 1942 var overstået, hvorfor han havde genoptaget sit forsæde i regeringens førelse, hvilket skete den 15. maj 1943. I den anledning talte kongen i radioen og opfordrede igen befolkningen i by og på land til, af hensyn til den seneste tids alvorlige begivenheder, at vise "en fuldtud korrekt og værdig optræden". Det var en gentagelse af kongens opfordring til befolkningen den 9. april 1940, da Danmark blev besat af den tyske Værnemagt. Store dele af befolkningen fulgte stort set også opfordringen, men den illegale presse fortsatte uanfægtet opfordringerne til at gøre modstand mod besættelsesmagten og samarbejdsregeringen. Den stigende sabotage demonstrerede, at modstandsbevægelsen efter evne og muligheder fulgte opfordringen.

(Fortsættelse følger i Afsnit 50)